24

J. T. J.

DISPUTATIO INAUGURALIS MEDICA

De

MELANCHOLIA

quam
ſummo favente Archiatro,
decreto & permiſſû
ILLUSTRIS ET GRATIOSISSIMÆ FACULTATIS
MEDICÆ IN FLORENTISSIMA AD SALAM ACADEMIA,
SUB CLYPEO
VIRI NOBILISSIMI, AMPLISSIMI, EXCELLENTISSIMI
atque EXPERIENTISSIMI,
DN.
JOH. ARNOLDI FRIDERICI,
Phil. & Med. Doct., Anatom. Chirurg. &
Botanic. Profeſſoris Publici celeberrimi, hodiè ejusdem facultatis DECANI ſpectatiſſimi, Sereniſſ. Ducis Saxo-Altenburgici Medici Provincialis feliciſſimi,
DN. Præceptoris, Fautoris ac Promotoris magni & devenerandi,

PRO LICENTIA

SUMMOS IN MEDICINA HONORES, INSIGNIA ET PRIVILEGIA DOCTORALIA
ſolenniter ac legitimè capeſſendi,
publicè examinandam proponit
JOHANNES CONRADUS Fuchs/
SMALCALDENSIS HASSUS,
In Auditorio majori
ad diem Novembr.
horis pro & pomeridianis.

JENÆ, literis WERTHERIANIS, ANNO M DC LXXI.

I. N. J.

Prooemium

IN

DISPUTATIONEM

De

MELANCHOLIA.

SI unquam ullus affectus contemplatione ac ventilatione dignus exſtiterit, eſt certè Melancholia, quæ ſanè non poſtremas, ſed primas meritò tenet; Ea enim eſt, quâ qui corripiuntur, omnem humanitatem, omnem hilaritatem, omnem ſocietatem abjicientes fugiunt: mœrore imbuti ab humanitatis legibus degenerant, omnia brutorum more perpetrant, cunctaque absque ullâ rationis ſcintillâ agunt.

Quid enim optabiliùs, quid præſtantiùs hominibus à ſummo lumine & numine concedi potuiſſet, exceptâ ſanâ ratione: Ea certè eſt, quæ

nos à brutis ſeparat, quæ omnes noſtras actiones dirigit, quæ, quid juſtum & æquum ſit, monſtrat.

Ratio eſt, quâ res cognoſcimus: ratio quâ intelligimus, omnia capimus: ratio, quâ æternæ beatitudinis cupiditatem, inſatiabilemque ſcientiarum appetitum perſentiſcimus: ratio denique eſt, quâ infinita benè capimus.

Quæ cum ita ſint, nihil erit miſerabiliùs, nihil ploratû digniùs, nihil exitiabiliùs, quàm rationem ſanam, pretioſiſſimum ac incomparabilem hominum theſaurum amittere, atque ſic hominem fuiſſe deſinere.

Quod autem amiſſio hujus theſauri frequens ſit in hâc mortalitate, præprimis autem in Melancholicis, tàm ſacra quàm profana teſtantur hiſtoriarum monumenta.

Hæc, quò ſæpiùs invadit divinæ mentis ſacrarium, eò majori allaborare conatû neceſſum eſt iis, quibus defenſio ſanitatis, tàm totius corporis, quàm partium ejus concredita.

Ideò & Ego de hâc amiſſione pro ingenii viribus in præſentiarum agere mecum conſtitui. Faxit Deus, ut omnes hi conatus vergant in Nominis Sui gloriam, multorumque ægrotantium ſalutem.

CAP.

Cap. I
de nominali definitione agit.

Cum multiplex NOMINUM acceptio ac varietas facilè aliquem fallere poſſit, præcipuè cum unum eundemque affectum pluribus interdum nominibus appellare plures conſveverint, idcircò ad ipſius vocis explanationem germanamque acceptionem declarandam primô locô venimus; cognito enim nomine, rei notitia facilè ſequitur, accurataque vocum inquiſitio ſenſum non tantum genuinum, ſed ipſarum rerum intelligentiam parit.

Παρωνυμίαν autem hujus vocabuli Melancholiæ quod attinet, ſeu quod idem eſt, νοσήματος μελαγχολικοῦ, ab *Hipp. l.6. aph.30.* dicitur ἀπὸ τῆς μελαίνας χολῆς, ab atra bile, à materia ſcil. hunc morbum excitante, quæ à *Fernel. l. 6. de part. morb. & ſympt.* fex ſangvinis dicitur: Differentiam, quam quidam inſtituunt inter μελαγχολίαν & μέλαινα χολὴν, explicatam vide apud *Gorrhæum defin. med. l. M.* μέλαινα χυμὸν veram melancholiam dici ad differentiam hypochondriacæ, oſtendit *Seibiz. l. 2. pract. p. 2. c. de melanch.*

Humoris autem iſtius duo præprimis genera in corporibus noſtris reperiuntur. Unum, quod eſt humor excrementitius naturalis, qui circa lienem præcipuè cumulatur, ex mente plurium, antiquorum præcipuè, quando ſcil. lien obſtruitur, ut ſangvinis maſſa à fece melancholicâ ſeparari non poſſit. Hinc neceſſariò fex iſta circa hepar, meſenterium & alia ſimilia loca viciniora ſubſiſtit, ſurſum evaporando in cerebrum, mentem perturbat.

Coincidit cum hâc ſententiâ *Michael Joh. Paſchal. in meth. curandi, c. de melanch.* Cui tamen ex toto adſenſum non præbere vult commentator ejus *Petr. Paul. Pereda.*

Alterum eſt excrementum p. n., ex aduſtione humoris melancholici, ſangvinei & bilioſi genitum, & μέλαινα χολὴ atra bilis nominatum. Ex priore non poſteriore affectum huncce originem trahere dicti volunt autores.

Non enim nomen ſuum accepit à vomitu materiæ bilioſæ nigræ, ut ſentit *Cæl. Aurelianus:* ſed ab ipsâ materiâ morbum hunc inducente, uti *Gal. 3. loc. aff. c. 7. & 2. meth. med. c. 2.* refert Melancholiam inter affectus, qui à cauſâ nomen accipiunt.

Græcos Latini imitati fuêre, vocando Melancholiam morbum atrabilarium, ab atrâ bile ortum, teſte *Celsô lib. 2. c. 1.*

Germani etiam hujus vocabuli primordia ex Græco ſumſerunt onomaſtico. Vocant enim Melancholey/ Schwermüthigkeit/ Melancholiſche Traurigkeit.

SYNONYMIA ſequitur παρωνυμίαν, ubi ſumitur pro delirio maniaco ab *Hippoc. l. 6. aph. 21.*, τοῖσι μαινομένοισι κιρσῶν ἢ αἱμοῤῥοΐδων ἐπιγενομένων τῆς μανίης λύσις, *inſanientibus ſi varices ſuperveniunt aut hæmorrhoides, inſaniam ſolvunt.*

Dicitur etiam ὕδωρ vel ὕδρωψ *ab Hipp. in lib.* περὶ γονῆς *it. lib. de morb. mulier.* ſuccus enim melancholicus ſemper ſero diluitur.

A Platone vocatur furor poëticus, uti manifeſtè explicat in phædro, ὅς ἄνευ μανίας Μουσῶν ἐπὶ ποιητικὰς θύρας ἀφίκηται πειθεὶς ὡς ἄρα ἐκ τέχνης ἱκανῶς ποιητὴς ἐσόμενος ἀτελὴς αὐτός τε καὶ ἡ ποίησις ὑπὸ τῆς τῶν μαινομένων ἡ τοῦ σωφρονοῦντος ἠφανέσθαι.

Demo-

Democritus idem furoris genus intelligit, teſte *Cicer. l. 1. de divinationibus.* Vocatur etiam ſimpliciter furor, *teſte Cic. 3. Tuſcul. quæſt.* Hinc ſæpius fit, ut Hipp. iis indifferenter utatur, & unum pro altero accipiat, ut teſtantur *Holler. com. 3. aphor. 53. Altomar. de medic. hum. corp. morb. cap. 8. Foreſt. l. 10. obſervat. 20. in Schol.* Hinc etiam factum, uti teſtatur *Proſper Alpin. med. meth. lib. 10. c. 11.* quod multi celebres medici unam ſpeciem ſub aliâ comprehenderint, & uno eodemque capite de ambabus verba fecerint, ut ſunt *Aretæus, Aurelianus, Paulus*, & multi alii.

Vocatur etiam amentia *in Platone in Theæteto, amentium*, inquit, *aliquos Deos ſe putare, alios avium inſtar volare ſe credidere, quæ ſolis melancholicis competunt, & Galen. 2. de ſympt. diff. cap. 3. claſſe 3.*, amentiam vocat ratiocinatricis facultatis paralyſin, quod etiam *Fernel. lib. 5. pathol. cap. 2.* ſic explicat.

Ομωνυμία jam evolvenda venit, ubi notandum, quod hic ſub nomine Melancholiæ, ἁπλῶς & ſimpliciter conſideratô, non omnis melancholia ſive accumulatio humoris melancholici intelligatur, ſed εἰδικῶς & ſpeciali denominatione & appoſitione partis affectæ ſcilicet cerebri.

Quod autem dentur ſpeciales melancholiæ ſpecies, ad oculum patet, & quotidiana experientia hoc ſufficienter probat.

Cap. II

definitionem eſſentialem ejusque rationem formalem exprimit.

His itaque præmiſſis neceſſitas poſtulat, ut etiam de

DEFINITIONE ESSENTIALI ſoliciti ſimus: eâ enim omiſsâ res ipſa ignoratur.

Definitur autem Melancholia à *Galeno lib. 3. de loc. affect. c. 7. & Paul. l. 3. c. 14.* quod ſit *Delirium ſive depravatio principum facultatum ſine febre & furore, cum timore & triſtitia, producta ſenſim ab intemperie frigida & ſicca, humore vel vapore melancholico cerebrum occupante, & ſpirituum ſubſtantiam alterante orta.*

Nos cum Mœbio dicimus, quòd ſit *delirium ſeu depravatio imaginationis & ratiocinationis, ſine febre & furore, cum timore & mæſtitia, à phantaſmate depravato, & ſpirituum animalium impuritate dependens.*

Non videtur eſſentiam hujus affectus perfectè explicare, quando *Avicenna l. 3. fen 1. tr. 4. c. 18. & Savanarolla tr. 6. de ægrit. capitis c. 1. rubr.* 11. dicunt, quod ſit mutatio imaginationum ac cogitationum à curſû naturali, ob complexionem melancholicam. Similiter ſe habet deſcriptio *Arnald. de Villanovâ l. 4. breviar. c. 18.* invenienda, ubi ſuſpicatio animæ à timore ac puſillanimitate vocatur.

GENUS ſeu ratio formalis hujus affectus eſt delirium ſeu depravatio principum facultatum ſine febre & furore.

Quod autem imaginatio & ratio lædatur, *Galen. de ſympt. differ. c. 3.* exprimere videtur, dum inquit, *delirium plerumque contingere, dum neque rectè imaginantur, neque aptè ratiocinantur.*

Communis tamen eſt ferè omnium medicorum opinio, quod in melancholia ſola imaginatio ſit depravata, ſalvis cæteris facultatibus, ratione ſcil. & memoria: hoc *Galenus* etiam teſtari videtur *l. 1. & Celſ. l. 3. cap.* 17. ejusdem ſententiæ patronus exiſtit. *Aetius l. 6. c. 3.* læſam

eſſe

eſſe in inſanientibus imaginationem & ratiocinationem, ſervari autem memoriam, quod ex cantilenis familiaribus, quarum in furore non obliviſcantur, judicat.

Nos in tali delirii ſpecie dicimus, quòd præprimis imaginatio lædatur; ratiocinatio dein, non tamen ſemper juxta æqualem læſionis modum, neque in omnibus, uti *Aretæus lib.* 1. *de cauſ. & ſign. morb. diuturn. cap.* 5. loquitur. *Melancholicorum enim imaginatio circa unam rem falſam plerumque, quam veram eſſe credunt, & phantaſiæ depravatæ circa eam aſſentiuntur, aberrat. De reliquis prudenter ſapienterq́ ratiocinantur.* Hujus rei exemplum habet *Foreſt. lib.* 2. *obſerv.* 15. de quodam mercatore, item *Huartus ſcrutinii ſui ingenior. cap.* 7. de juvene recenſet, quod deliraverit in eô tantùm, imaginando ſe eſſe totius mundi monarcham, quâ ratione autem reſpublica poſſet adminiſtrari, ſummâ cum prudentiâ diſſerebat.

Non autem imminuuntur iſtæ actiones animales, tùm enim actiones imminutæ dicuntur, quando natura debiliter & imperfectè agit, & actionem vel longiore, quàm par eſt, tempore perficit; vel etiam nunquam perfectionem, quam debebat, aſſequitur: ſed agunt depravatè, quia ſcil. principes animæ functiones non ſecundum naturæ præſcriptum & ordinem agunt, ſed vitiosè & contrariô modô actiones ſuas efficiunt.

Quod autem memoria neque in ſe neque ex accidente lædi poſſit, ſed ſemper illæſa maneat, nempe quoad depravationem, exinde liquet, quia probè recordari poſſunt, plerique ſunt callidi, imò teſtantur hiſtoriæ nonnullæ, in delirio carmina elegantiora compoſuiſſe, & à morbo liberati earum rerum ſunt memores, quas in ipſo delirio effecerunt,

Hoc autem ut eò meliùs poſſit intelligi, ſciendum, quòd tres ſint melancholiæ gradus, I. Eſt mitiſſimus, quando ægroti ſolummodo ſunt triſtes, meticuloſi, ſolitarium agunt, diverſa & incongrua ſibi imaginantur & non loquuntur. II. Qui incongrua & abſurda loquuntur, ſunt vagabundi, mœrore afficiuntur, pericula metuunt. III. Quando non ſolùm imaginantur, loquuntur, ſed & efficiunt.

Exempla exſtant apud *Galen. lib. de diff. ſympt. c. 3.* Ut autem veritas dictorum magis appareat, exempla ex fide dignis autoribus proponemus. *Alexander Trall. l.* 1. *cap.* 17. mulierem vidit, quæ ſibi imaginabatur, ut medium manus ſuæ digitum conſtringeret, quaſi in ipſo totum orbem geſtaret, ſimulq; plorans verebatur, ne, quando digitum inflecteret, totus orbis corrueret, & univerſa ſtatim interirent. Sic *Lemnius lib. 2. de complex. cap. 6. it. Horat. Augen. lib. 2. Epiſt. 2. Thomas Bartholin. centur. 1. hiſtor. anatom. 69.* lectu & annotatione dignas melancholicorum obſervationes recenſent. Objectum, ſive ſcopus, & intentio eſt varia, imò ſæpiùs maximâ admiratione digna, ita ut omnes eorum abſurdæ imaginationes & depravatæ actiones haud facilè comprehendi nec certis claſſibus includi queant. Tòt enim ferè ſunt inſanientium deliria, quòt dormientium ſomnia. Sic recenſet *Bartholin. d. l.* de viro plebejo, ſanguine melancholicô turgente, qui naſum ſibi in eam magnitudinem excreviſſe imaginabatur, ut publico abſtineret, ne naſus à tranſeuntibus conculcaretur. Sic inſignis quidam eruditus nates eſſe vitreas ſibi perſuaſit, timuitque rupturam, ſi conſideret. Sic *Aretæus lib.* 1. *diuturn. affect. cap. 6.* ſcribit, quidam non bibebat, exiſtimans ſe

eſſe

eſſe lutum, pertimeſcens igitur, ne humore diſſolveretur.

Cap. III differentiam ſpecificam explicat.

Differentia specifica in eo conſiſtit, quod melancholici plerumque ſint meticuloſi & mœſti præter conſuetudinem, nullam autem afferre poſſunt rationem meticuloſitatis atque mœſtitiæ, quæ alicujus ſit ponderis: & hisce à reliquis deliriis diſcernuntur.

Unde autem iſta animi pathemata oriantur in melancholiâ, ſi quæritur, Reſp. *Galen. l. 3. de loc. aff. c. 1.* fieri à colore atro humoris melancholici, qui phantaſmata efficit nigra in cerebro. Verùm *Averrhoes* hanc ſententiam tanquam inanem rejicit, *lib. 3. collect.* dicens, quod talis color niger nullatenus in cerebro gignatur; deinde, quod color nihil efficiat, niſi ſentiatur; cum autem color non ſentiatur in capite, non efficit iſtos effectûs, ſed ſunt potiùs ab ipſa cerebri ſubſtantiâ.

Non adeſt febris, nec delirium eſt perpetuum, phrenetici enim nunquam febre carent, teſte *Galen. 5. de loc. aff. 4.*

Quando autem dicitur, quod adſit febris in melancholia, illud ex propriâ illius naturâ intelligendum non eſt, facilè enim fieri poteſt, ut febris continua vel intermittens ex accidenti accedat ac ſuperveniat.

Differentiæ ſpecificæ locô additum fuit, ſine furore, quô diſtinguitur à mania, quæ κατ᾽ ἐξοχὴν furor & inſania melancholica nominatur. Mania enim ſemper eſt cum febre & furore conjuncta, teſte *Hipp. 6. aph. com.*

53. ξυγκαυθείσης δ᾽ αὐτῆς χολῆς ἐπὶ πλέον, ὡς μελαγχολικὸν τὲ ἂν ὑπάρχειν ἤδη, μανιώδεις ἱκανῶς αἱ παραφροσύναι γίνονται. *bilis flava ſi multum exuratur, ut jam ad atræ naturam magis accedat, furioſæ & immanes fiunt delirationes.*

An autem mœror & timor ſint de eſſentia melancholiæ, dubitatur à multis, quia multi dantur melancholici perquam hilares & læti, qui continuò rident, canunt, alii ſe reges, alii monarchas eſſe putant. Verùm ad hæc reſpondet *Riverius*, quòd proveniant ex variis ac diverſis melancholiæ gradibus & permixtionibus cum aliis humoribus. Hoc exemplô Parmeniſci apud *Hipp. 5. Epidem.* confirmatur, quando ſcilicet humori peccanti, id eſt, melancholiæ multum ſanguinis permiſcetur, tunc lætitia adeſt. Cui etiam adſentitur *Aretæus lib. 1. diuturn. paſſ. 6.* cum ſcribit: ἢν δ᾽ ἐξ ἀθυμίης ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε διάχυσις γίνηται, ἡδονὴ προσγίγνεται ἐπὶ τοῖσι πλείστοισι. *Si quid interdum ex animi mærore laxamenti habetur, exhilaratio voluptasq; plurimis advenit.*

Eſt autem delirium melancholicum ſymptoma facultatis animalis, & quidem in læſa actione. Actio enim tripliciter lædi poteſt, vel enim aboletur, vel imminuitur, vel depravatur, melancholiam autem eſſe actionem depravatam facultatis animalis, uno confirmant ore omnes, quæ reſpicit actiones principes, ἡγεμονικάς.

CAP. IV

ſubjectum introducit.

SUBJECTUM hujus affectûs eſt duplex: *primarium & ſecundarium.*

PRIMARIUM eſt *Cerebrum*: ab ejus enim læſione omnia deliria ſuam quaſi formalitatem nanciſcuntur, uti hoc explicat *Hippocrates lib. de morbo ſacro* his verbis:

Εἰδέ-

Εἰδέναι χρὴ ἀνθρώπους, ὅτι ἐξ οὐδενὸς ἡμῖν αἱ ἡδοναὶ γίνονται, καὶ εὐφροσύναι, καὶ γέλωτες, καὶ παιδίαι, ἢ ἐντεῦθεν, καὶ λῦπαι, καὶ ἀνίαι, καὶ δυσφροσύναι, καὶ κλαυθμοί. Καὶ τούτῳ φρονοῦμεν, καὶ γινώσκομεν τὰ δὲ αἰσχρὰ, καὶ καλά. τῷ δὲ αὐτῷ τούτῳ καὶ μαινόμεθα καὶ παραφρονέομεν. Noſſe homines convenit, non aliunde nobis voluptates, lætitias, risûs & jocos, quàm hinc contingere, itemq; dolores, moleſtias, triſtitias & ejulatus. Hâc parte ſapimus & intelligimus, & videmus, & audimus, & turpia & honeſta cognoſcimus. Eâ ipsâ & inſanimus & deliramus.

Afficitur autem cerebrum tùm ſecundùm ſuam ſubſtantiam, tùm ſecundùm ſpiritûs. In melancholia confirmatâ, & eâ, quæ fit per *ἰδιοπάθειαν*, dum humor melancholicus in ipſo cerebro colligitur & continetur, utrôque modô afficitur.

In *συμπαθικῇ*, dum materia peccans nón in ipſa cerebri ſubſtantiâ generatur, ſed aliunde transvehitur, ſufficit, ſi ſoli ſpiritûs influentes, perque hos inſiti alterentur & de ſtatû ſuo dejiciantur, tractû tamen temporis & ipſa ſubſtantia alterari & inquinari poteſt.

Ergò afficitur ut pars vivens, calidô nativô, humidô radicali, ſpiritibus influentibus & inſitis inſtructa, ſecundùm qualitates primas & ſecundas. Quoad *primas* vix fieri poteſt, cùm modus ſubſtantiæ in ſpiritibus alienatur, eorumque aërea & ignea natura in terream quaſi degenerat, quin illi ſuô etiam modò reddantur frigidiores & ſicciores. Quoad actiones, *qualitates ſecundæ* ſpirituum & ſubſtantiæ præprimis afficiuntur, in his enim præcipuè inſtrumentalitas ſpirituum conſiſtit. Subtilitas enim, tenuitas, luciditas, puritas, mobilitas abolita ſunt, aut imminuta.

Quænam verò cerebri pars afficiatur, Autores non

 con-

conveniunt. *Mercurialis* partem anteriorem affici dicit, ratio enim hâc in parte ſuum dominium habet; Huic alii contrariantur, mediam cerebri partem accuſantes, ubi phantaſia reſideat; Sicuti *Arnald. Villanov.* præ aliis facit, dùm locum in melancholiâ læſum, mediam cerebri cellulam ponit.

Dubium alicui movere poteſt ſententia *Coi*, cujus meminit *Galen. 3. de loc. aff. 7.* ubi in melancholiâ cerebrum affici dicit, non ſecundùm corpus, ſed ſecundùm mentem. Benè tamen explicat *Pergam. d. locô*, quòd per mentem temperiem hîc intelligat, quæ variè in dictô affectû læditur, prout ſubſtantiæ ineſt. Quoad ſpiritûs affici, demonſtrat *Thom. Eraſt. in diſp. med.* Verùm, cùm nulla ſit certa facultatum animæ in cerebro ſedes, dicimus, quòd tota cerebri ſubſtantia in melancholia afficiatur, ſecundùm ſubſtantiam & ſecundùm ſpiritûs animales, ut ſimilare, temperatum, & organicum. Utrumque, & temperamentum & organicam conſtitutionem, confirmat *AbenSina*, dum in hoc affectu malitiam complexionis frigidæ ac ſiccæ, complexionem luminoſi ad tenebras permutantem in cerebro agnovit.

SECUNDARIUM SUBJECTUM eſt totum corpus, inque eô cor. Eſt enim ſanguificationis & generationis humorum auctor primarius. Quòd autem non cerebrum, ſed cum cerebro cor etiam afficiatur, extrà dubium eſt. Sicuti enim in animi pathematibus videmus, cor exultare, comprimi, anguſtari, triſtari, ita & hîc aliter fieri non poteſt, paſſionibus imaginationis, (mœrore & triſtitiâ,) diù perſeverantibus, quin cor tandem in conſenſum non trahatur. Coafficitur autem cor præcipuè in confirmatâ, & quæ eſt ἰδιοπαθική, & diu durat.

Non-

Nonnunquam enim concomitanter, nonnunquam antecedenter cauſarum focus eſt.

Non eſt poſſibile, inquit *Avicenna*, ut delirium melancholicum fiat absq; communitate cordis: & propter hoc neceſſarium eſt, ut aſſocietur cura cordis cum curâ cerebri in hâc ægritudine. Quæ fuſiùs explicata videantur apud *Mercurial. l.* 1. *c.* 10. *præl. pract.* Cor eſt officina quaſi & principium, in quo melancholia in tali ſtatû præternaturali generatur; Cordis enim temperies corrupta corrumpit temperiem aliarum partium.

CAP. V de cauſæ immediatæ explanatione agit.

CAUSA IMMEDIATA ut aliorum deliriorum, ita præprimis melancholici, in ſpiritibus eſt quærenda. Eſtque nihil aliud, niſi *diſpoſitio illa p. n. ſpirituum animalium* opaca, craſſa ac tenebricoſa cum depravatione phantaſmatum. Hoc declarat *Galenus 3. de loc. affect. c. 7. & clarisſimè repetiit* 2. *cauſ. ſympt. c.* 7. Licèt autem nonnulli depravationem phantaſmatum ſolam pro cauſâ primariâ habere velint, exiſtimantes, ſpirituum vitium hîc concurrere ſolùm mediatè, meliùs tamen in jam dictâ læſione acquieſcimus, hæc enim ſi adeſt, ſimul depravatio phantaſmatum propter eam contingit. Omnis enim actio immediatè & principaliter profluit ex ſuâ facultate, quia autem facultates ex propriâ ſuâ naturâ alterari non poſſunt, neceſſe erit, ut, quando aberrant à ſuâ actione, illud ab aliquo extrinſeco eveniat. Extrinſecum autem illud eſt ſpiritus animalis, in quô facul-

facultas recipitur, quò tanquam inſtrumentô utitur; hinc ſi fit, ut ſpiritus evadant frigidi & ſicci, obſcurè ſuas exercent operationes, ac depravatè cum mœrore & mœſtitiâ.

Spiritus autem iſti ſunt duplicis generis, vel inſiti vel influentes: Inſiti pertinent ad ipſam cerebri temperiem, eamque conſtituunt; Influentes ex caloris foco, corde ſcilicet profluunt, iisque in officinâ ſpiritus animalis ſcilicet probè coctis fit animalis. Utrique in melancholiâ afficiuntur. Mala enim diſpoſitio ſpiritûs influentis phantaſmata ita afficere poteſt, ut aliter affectui repræſententur, ac reverâ ſunt: unde à *Galen. 3. loc. affect. c. 6.* obſcura & atra nominantur, *& l. 2. cauſar. & ſympt.* mœrorem & triſtitiam efficere dicit, *ut l. 2. de ſympt. cauſ. cap. 6.* mutuatô ab exterioribus tenebris exemplô in hæc verba erumpit: ὁρῶμεν ἔξωθεν τοῦ σώματος οὐδὲν οὕτως ἡμῖν φοβερὸν ὡς τὸ σκότος. ὅταν οὖν οἷον σκότος τι περιχυθῇ τῷ λογιστικῷ μορίῳ τῆς ψυχῆς, ἀναγκαῖον ἀεὶ φοβεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον, ὡς ἂν ἀεὶ τὴν αἰτίαν τοῦ φόβου συμπεριφέροντα τῷ σώματι. *Videmus extra corpus nihil ita nobis terribilius, quàm tenebras, ergo cum tenebræ rationi circumfuſæ ſunt, neceſſe eſt, ſemper hominem timere, ut qui ſemper cauſam timoris cum corpore circumfert.*

Aliam cauſam proximam agnoſcunt *Hier. Fracaſtor. l. 2. de intellectu, Roder. à Caſtro, Argenter. comm. in l. 9. art. parv. Galeni*, intemperiem utpote, quæ tamen mediatarum numero meliore jure adſocianda. Ut & multum dubii in ſe habet *Joh. Bapt. van Helmont* opinio, *tr. de ſede morbi in anima th. 12.* expoſita, cùm ibi vult, fabricam noxiarum imaginationum circa orificium ſtomachi dictum œſophagum eſſe, & ibi quoque immediatam melancholiæ cauſam quærendam. Aliorum

rum Hermeticorum ☿rius ſublimatus ac ⊖ venenoſum arſenicale certô modô, inter mediatas cauſas ſtare poſſunt.

Chimici obſcurè admodum & confusè cauſas melancholiæ explicant, rejiciunt primas qualitates, ac ſi meræ ſint phantaſticæ, & in *ſpiritu vitæ venenô mercurii infecto* cauſam quærunt, perhibentes, mercurium ex ſublimatione à ſalibus venenoſitatem quandam aſſumere, eamque ſpiritui vitæ communicare, ex quibus poſteà melancholia oriatur.

Paracelſus tr. 1. *c.* 5. *de morb. ament.* ita ſcribit: *cum ſpiritum ſuum à ſe rejiciunt quatuor humores, ob ſui redundantiam, eundemq; ad cerebrum ſublimant, melancholia infertur, quatenùs vitæ ſpiritui communicatur, eundemque enervat, & languefacit &c. Helmontii* cogitata de melancholia, *in libro ignota actio regiminis inſcripto theſi 26.* qui in melancholia per vaſa ſanguiflua neque vapores neque humores deferri, ſed ſtomachi, cui ſenſitivam animam, imò ipſam rationem adſcribit centraliter, imperium dilatat, nemo facilè intelligit.

Aſtrologi lunam accuſant lumine vacuam, cum Saturno conjunctam imprimis in horoſcopo. Deinde Mercurius à Saturno in horoſcopo læſus, homines ad melancholiam ſummè proclives notat.

Cauſa pravæ hujus ſpirituum diſpoſitionis, ſine quâ non, quæ inter proximiores primum obtinet locum, eſt *humor melancholicus*, qui (1) ſpiritibus animalibus hanc obtenebrationem conciliat, frigidâ & ſiccâ temperie ſtipatus, ad figendos & denſandos ſpiritus maximè conducens. Idque vel immediatè in capite, vel mediatè in toto corpore aut nonnullis ejusdem partibus, ut liene, qui, juxta commune ſentiendi placitum,

C eſt

eſt officina, in quâ humor melancholicus coquitur, generatur & perficitur, quamvis limitationem pati poſſit benè hæc opinio. (2) vapor ab humore in vaſis meſaraicis, hepate, inteſtinis, utero, & aliis corporis partibus ſtagnante, ortus, & ad cerebrum miſſus melancholicum hoc phantaſma excitat. (3) impedita ſanguinis circulatio huic malo incunabula præbet, ſanguis enim quietus, vel in vaſis conſiſtit, vel lentè movetur, ſive hoc fiat in totô corpore, ſive in aliquâ parte; vel putreſcit, vel inflammatur, vel in flatus reſolvitur; hinc ſpiritus pauci & impuri generantur, ad cerebrum delati poſteà malum hoc augent & producunt.

Viæ autem, per quas humores & vapores ex infimi ventris partibus ad cerebrum transvehuntur, ſunt ſecundùm veteres venæ; ſecundum Harvejum & recentiores arteriæ. Utraque vaſa poſſunt accuſari.

Cur autem melancholici tàm abſurda, ridiculoſa, & quæ ferè incredibilia videntur, ſibi imaginentur, hoc ex proximâ melancholiæ causâ patet. A vitiosâ ſcil. diſpoſitione ſpirituum, qui à vaporibus melancholicis inquinantur, turbantur & agitantur.

Sunt autem melancholicorum deliria inſtar phantaſmatum ſomniantium, nihilque ferè aliud, quàm vigilantium ſomnia. Sicuti enim dormientes mira & abſurda componunt: ita melancholici tanquam vigilantes idem faciunt. Hîc non incommodè adduci poterit ſimilitudo, quam *Ariſtoteles l. de inſomn. c. 3.* affert: Sicuti enim in aquâ commotâ aut nulla effigies redditur, quæ appareat, aut redditur obſcura & flexuoſa; immotâ autem aquâ nativa rei imago apparet, ita quoque cum dormientibus & delirantibus ſeſe res habet.

Dicet aliquis, tenebræ ſpiritibus animalibus indu-

ductæ, & color niger humoris melancholici, ſensûs internos afficere non poſſunt, quia nihil eſt in intellectû, quod non priùs fuerit in ſenſu: recenſita oculis non offeruntur, E. à ſenſibus internis non poſſunt percipi.

Verùm huic reſpondet *Riverius*, quod color humoris melancholici, aut ſpiritus tenebricoſus ſensûs internos reſpectû coloris non afficiat, ſed, quatenus eſt aliquid præternaturale in cerebrô, quod actiones lædere poteſt.

Spiritus enim animales ad cerebri actiones ritè obeundas, puri, tenues ac perſpicui eſſe debent; ſin autem impuri, tenebricoſi ac craſſi fiunt, actiones cerebri vitiant, quatenus ſpecies à ſenſoriis transmiſſas, veluti inficiunt, ſicuti vitrum coloratum ſpecies objectorum eodem modô infectas repræſentat. Huc etiam referri poſſunt occultæ qualitates; diſpoſitio enim iſta melancholicorum p. n. non eſt ſimpliciter opaca, ſed occultum quid ſubeſſe, ex eo liquet, dum imaginationi ſatis fit, ſanitati reſtituuntur, ſicuti illi accidit, qui naſum magnum ſe habere putabat, farcimine appoſitô & remotô iterùm convaluit.

CAP. VI
cauſas mediatas proximiores & remotiores recenſet.

CAUSÆ MEDIATÆ PROXIMIORES, quarum jam ex parte facta fuit mentio, ſunt HUMORES melancholici in ſanguine contenti, qui ſpiritûs animales tenebricoſos & nebuloſos reddunt. Generantur autem ac cumulantur ejusmodi humores (1.) in venis meſaraicis, levi φλογώσει incaleſcunt, & capiti moleſti eſſe poſ-

ſunt. (2.) In liene & hepate ex cibis craſſi ſucci collecti, cùm per alvum aut hæmorrhoides non excernuntur, ἀθυμίας, animi deliquia & δυσθυμίας, mœſtitias melancholicas excitant, teſte *Gal. 6. loc. affect. c. 1.* (3.) In partibus generationi dicatis à ſemine corrupto & retento. Quod præprimis fœminis libidini indulgentibus, viduis & nubilibus virginibus accidit, autore *Galeno 6. aff. c. 5.* (4.) In hypochondriis, circa meſenterium & lienem, quando vel propter obſtructionem maſſa ſanguinea à fece melancholicâ ſeparari non poteſt, tunc per vaſa communia ſpiritus animales inquinantur. (5.) In corde & totô corpore, quando ſanguis melancholicus in vaſis majoribus abundat, ad cerebrum delatus, malum producit. (6.) In ipsâ cerebri ſubſtantiâ, ut hoc ex antecedentibus patet.

In hisce partibus omnibus ſanguis ex mente Galeni atrabilioſus fieri poteſt, interdum in una, interdum in pluribus ſimul affectis & diversâ temperie præditis partibus. Ut cùm ἀντιπεραξία inter ventriculum occurrit & jecur; ille laborat intemperie frigidâ, hoc calidâ: Qualis oppoſitio in hoc affectu frequens eſt, unde variorum humorum miſcella. *Vapores* conſimili modô nocere, non ſolùm *Calen. 3. de loc. affect. c. 7.* docet, ſed ad unum fermè omnes autores confirmant.

Similiter CAUSÆ REMOTIORES NATURALES ſunt TEMPERAMENTUM vel totius corporis frigidum & ſiccum, vel ipſius cerebri, vel cordis. Qui enim naturâ frigidum & ſiccum cor habent, ad melancholiam facilè inclinant, vel qui calidum habent cor, & cerebrum humidum, facilè tentantur melancholiâ, uti *Avicenna* docuit. Utrumque ergò temperamentum, frigidum & ſiccum, & calidum & humidum diſponit ad hunc affectum, primum cumu-

lan-

lando melancholiam naturalem in corpore, alterum copioſam generando melancholiam excrementitiam.

ÆTAS ſenilis ac conſiſtens ſuccedit, quod *Galen. 3. aph. 30.* confirmat de conſiſtente, cui proprium eſt, generare melancholiam, *Cœlius Aurelianus l. 1. diuturn. c. 5.* juvenibus & mediâ in ætate ſæpiùs accidere, quam ſenibus & pueris oſtendit. SEXUS etiam huc ſpectat, viros proniores, fœminas rariùs ſuccumbere hôc morbo, propter nimiam humiditatem, olim *Aben Sina* docuit. *Hippocrates de virg. morb.* mulieres præfert. Sunt enim humidiores & debiliores, & ob ingenii imbecillitatem facilè depravatur earum imaginatio.

Ex rebus NON NATURALIBUS primò occurrit AËR frigidus ac ſiccus, vel etiam calidus & ſiccus. Calidus enim aër humores adurit: Frigidus, dum & inſpiratione & per poros corpus noſtrum intrat, corpus refrigerat, humores denſat, poros claudit. Conſtitutio aëris ab *anni viciſſitudinibus* multum variatur. Hinc *autumnus* admodum fertilis eſt ad malum hocce producendum. Unde etiam à *Galen. 3. aph. 10.* inter morbos autumnales refertur, ut & *Ver*, teſte *Hippocrate 3. aphor. 20.* τοῦ μὲν ἦρος τὰ μανικὰ, καὶ μελαγχολικὰ, καὶ τὰ ἐπιληπτικὰ &c. *Etenim vere inſaniæ, melancholiæ & epilepſiæ, &c. vide Autorem.* Item *venti auſtrales & boreales* melancholiæ auxiliatrices manus porrigunt.

VICTUS *ratio* maximum adjumentum confert. Hinc non abſurdè *Galenus* dixit: Naturas optimè conſtitutas ab erroribus in victu commiſſis maximè affici poſſe. Peccant autem præprimis cibi & potus craſſi, ſaliti, fumô indurati, mali ſucci, δύσπεπτοι, vinum craſſum ac tartareum, aqua impurior, cerevisia non probè defecata & recens: quid hæc valeant, teſtatur *Abenzoar, Teïſir. l. 1. tr. 9. c. 9.*

Somnus turbulentus, exceſſivus, profundus, ſomniis plenus, non rectè inſtitutus, nimis longior, pigros ac torpidos ſenſus reddendo multum occaſionis poteſt ſubmininiſtrare. Vigiliæ immodicæ & diuturniores, cum profundâ meditatione, & nimiâ animi intentione ſuô non carent damnô. Hinc etiam fit, ut maxima pars literatorum, qui lucubrationibus nocturnis continuis incumbunt, non tàm corpore, quàm animo lædantur.

Motus immoderatus, *exercitia* intempeſtivè ſtatimque à ſumto cibo inſtituta, vel nimia pigritia & ocium, vita ſedentaria, humores cumulant, & obſtructiones faciunt.

Excreta & retenta peccant, quatenùs ea, quæ naturaliter excerni debebant, retinentur, aut retinenda excernuntur, ut alvi feces, urina, menſium ſuppreſſio, hæmorrhoidum intempeſtiva evacuatio: Quæ omnia mentem à naturali conſtitutione dimovere valent, teſte *Gal. l. 3. de humor. c. 26.* & *Zacutô Luſit. l. 1. prax. admir. obſ. 50.*

Animi παθήματα, ut mœror, cordis angor, triſtitia ſola multos ad melancholiam diſponit, teſte *Quercetanô in diæt. polyhiſt.* Spiritus enim diſſolvunt, corpus refrigerant & exſiccant, coctionem vitiant, itaque melancholicos affectus inducunt, uti hoc multis probari posſet exemplis, ſi temporis penuria permitteret. Interim vide *Mercurialem tomô 3. conſult. 3. Plater. l. 2. obſerv. it. tomô 1. pract. c. 5. Chriſtophor. à Vega lib. 3. de arte med. c. 14. &c.*

Causæ præternaturales etiam ad melancholiam diſponunt, ut ſunt febres prægreſſæ, teſte *Galenô 3. de loc. affect. c. 7.* Mania plerumque terminatur in melancholiam, item epilepſia, phrenitis, contuſio, vul-

vulnera capitis, paſſiones hyſtericæ, philtra. De quibus omnibus plena ſunt practicorum ſcripta, quæ ſæpè corpus & animum ad melancholiam diſponunt.

RES SUPRA NATURAM à graviſſimis ſacrarum profanarumq; rerum hiſtoriographis agnoſcuntur, quod permiſſu ſupremi numinis ſpiritus impuri corporibus ſeſe inſinuent, retentique bonam vaſtent valetudinem. Sed hosce fines transgredi nolentes, aliis conſiderandum relinquimus, an cacodæmon immediatè, an mediante humore melancholicô ægrotorum corpora mirificis modis inſtruere queat, ut admiratione digna, & ſupra vires humanas facere, de ſecretis naturæ disputare, linguas exoticas, quas nunquam didicerunt, loqui ſciant. Uberiorem de hac materiâ informationem qui deſiderat, adeat *Joh. VVierum cap. 25. lib. 4. it. c. 9. 10. & ſeqq. lib. 3. de lamiis.*

CAP. VII.
De melancholiæ differentiis in genere.

DIFFERENTIA RATIONE GENERIS melancholiæ eſt varia, prout ipſum delirium eſt varium. Alia enim eſt communiter ſumta cum mœrore & triſtitiâ, alia cum aliquali truculentiâ. Alia hæreditaria, alia magna, parva alia. Reſpectu temporis, alia eſt recens, alia inveterata, quæ plerumque uſque ad mortem comitari ſolet. Alia continua, quando fomes in ipſa cerebri ſubſtantiâ jacet, alia intermittens, quæ certas temporis periodos obſervat, & eſt per conſenſum. Alia vehemens, quæ ad

ma-

maniam accedit, quæ neque precariis perſuaſionibus neque plagis inhiberi poteſt, alia mitis, quæ facilè componi poteſt.

Ratione SUBJECTI, quædam eſt cerebri, quædam hypochondriorum, alia uterina, alia totius corporis, alia per eſſentiam, alia per conſenſum.

Reſpectu CAUSÆ efficientis totuplex eſt melancholia, quotuplex eſt varietas cauſarum. Vel enim ſola bilis, vel ſanguis aduſtus, vel cruditates obſtructiones facientes accuſantur. Humor enim melancholicus in aliis eſt purior ſive melior, in aliis impurior ſive deterior: In aliis planè aduritur, unde in maniam facilè tranſit. Huc etiam ipſius cerebri & totius corporis conſtitutio ſpectat. Sicuti enim, inquit *Sennertus*, vinum mores potantium mutat, ita humor melancholicus laborantium conſtitutioni ſeſe accommodat. Hùc referri quoq; poteſt vitæ genus, uſus & conſuetudo, & quæ ſunt alia.

CAP. VIII
ſigna diagnoſtica continet.

SIGNA DIAGNOSTICA ſunt duplicia, communia & propria. Communia ab *Aretæo* ſequentia recenſentur. Sunt enim melancholici quieti, abjecti torpentesque absq; ullâ causâ, in iram proni, color corporis & faciei ſubniger, adſpectus torvus, cum capite in terram demiſſo, vigilant, ex ſomno tumultuosè excitantur, triſtes, meticuloſi, mœrore imbuti ſine ullâ causâ manifeſtâ, teſte *Galeno 3. de loc. aff. cap. 7.*, absque febre, quod idem *Galen. 2. de cauſa ſympt.* teſtatur. Præterea ſunt puſillanimi & deſperabundi in divitiis, fortunis & honoribus conſequendis, & quæ omnia ſunt, quæ in practicorum proſtant ſcriptis.

Pro-

Propria quod attinet, delirium melancholicum ſatis eſt manifeſtum,& in præcedentibus hæc fusè fuêre explicata.

Incipientem melancholiam quod ſpectat: Prodit illam ſolitudinis amor & taciturnitas, quod annotavit *Hippocrates l. 2. Coac. c. 24.* cum abjectio animi, *ait*, taciturna,& ſolitudo quæſita, ipſæ per ſe ſui autores melancholiam notant, oculis fixis intenti ſedent, ob ſiccitatem organorum vaporumque craſſitiem, vigiliis vexantur, ſæpè vertigine infeſtantur, quoties vapores cum impetû adſcendunt, tinnitum aurium ſentiunt, dum vapores non ſolùm ſpiritibus animalibus, ſed & ſenſibus externis permiſcentur, hinc modò ſtrepitum aquarum præterlabentium, modò campanæ ſonitum audire videntur.

Confirmatam indicat timor & mœror continuus, qui ſine ingenti delirio conſervari nequit, teſte *Hippocrate 6. aph. 23.* Has paſſiones animi alia comitantur, ut ſunt ſuſpiria de inſidiis clàm ſibi paratis, de philtris, venenis: Nemini, ne amicis quidem, fidem adhibent, mortem optant, nihilominùs tamen eam fugiunt & formidant, quod *Galenus* notavit *3. loc. affect. 7.*

Ratione SUBJECTI, ubi conſiderandum, an ſit eſſentialis an ſympathica; *Eſſentialem* detegunt cauſarum prægreſſarum ac ſymptomatum atrocitas, vigiliæ nimiæ, ſolicitudo ingens, vertigo major, ſubitus terror, &c.

Sympathicam indicant intermiſſio delirii, & partium inferiorum ſimultanea læſio. Quod autem hæc diſtinctio non exiguum in curatione uſum obtineat, teſtatur *Gal. 3. de loc. affect. c. 7.* & per modum adminiſtrandi V.S. demonſtrat.

D Hy-

Hypochondriacam prodit æſtus in præcordiis cum ſputo copioſo, ructûs acidi, flatûs, rugitus ventris, appetitus inexplebilis, compreſſio diaphragmatis, lienis, hepatis & meſenterii tumor.

Cap. IX

prognoſticum fontem aperit.

PROGNOSIN quoad, *Galenus* 6. *aphor.* 52. nullam deſipientiam tutam eſſe dicit, ita & melancholica deſipientia non erit tuta. Periculoſa autem eſt, tùm, quia læſio eſt in parte principe, ejusque actiones turbat: tùm, quia in intemperie frigidâ & ſiccâ, quæ vitæ noſtræ è diametro eſt contraria, conſiſtit: Non tamen ſimpliciter eſt lethalis, niſi ægri vel ſibi ipſis violentas manus inferant, aut fame pereant, cùm nullum cibum ſumunt.

Prognoſin autem *ratione* GENERIS quod attinet, melancholia non eſt lethalis, effato *Hippocr.* 1. *de morb. ſ.* 2. ubi ait, atram bilem non eſſe lethalem, niſi ſimul concurrant alia mala, quæ faciunt lethalem.

Incipiens facilior, confirmata difficilior curatu, citior, quæ fit cum riſu, hæreditaria verò vix unquam medicamentis cedit: vide de hâc effatum *Hipp. aphor.* 6. *ſect.* 8.

Ratione SUBJECTI levior curatû eſt ſympathica, periculoſior eſſentialis. Viri mulieribus minùs habentur deſperati, & viri faciliùs pueris & ſenibus convaleſcunt.

CAUSÆ *ratione*, ſi à ſimplici humore melancholi-

co,

co, gravior eſt affectus. Si à ſanguine permiſto, facilior; Corrigitur enim à ſanguine malitia complexionis frigidæ; præterea faciliùs aufertur, quæ ab atrâ bile leviter aduſtâ, quàm quæ à vehementer retorridâ provenit. Pejor, quæ à bile aſſatâ emanat. Peſſima autem eſt, quæ agit occultis qualitatibus, cujus cognitio & curatio perquam difficilis eſt.

Quoad melancholiæ LONGITUDINEM & BREVITATEM, inter affectùs chronicos eſt referenda, & obſervatum fuit, non convaleſcere ægros, ſi in uſurpandis remediis non obediant, ſed ad extremum vitæ terminum delirent.

MODUS EVENTUS eſt vel ad vitam vel mortem; Ad vitam, factâ magnâ aliquâ humoris peccantis evacuatione: de quâ loquitur *Hippocrates 6. aphor. 21.* Τοῖσι μαινομένοισι κιρσῶν ἢ αἱμοῤῥοΐδων ἐπιγινομένων τῆς μανίης λύσις, *Si inſanis varices aut hæmorrhoides ſuperveniunt, fit maniæ ſolutio.*

Galenus rectè hunc aphoriſmum loqui judicat de melancholico delirio, in quo ſæpiùs talis fit ſolutio.

Permutatione in alium morbum factâ, ad ſalutem terminatur, melancholicô humore peccante ad alias partes detruſo, de quo loquitur *Hipp. 7. aph. 5. & Celſ. lib. 2. cap. 8.*

Ad mortem terminatur in apoplexiam, ut eſt 1. *de morb. ſect. 2. t. 13.* in epilepſiam *Galen. lib. 3. d. l. a. c. 7.* in maniam *teſte Aretæo* 1. *de cauſ. diut. paſſ. c. 5.* in amentiam denique perpetuam; ut hoc multa teſtantur exempla.

CAP. X.

Fons therapeuticus generalis.

CURATIO non eſt procraſtinanda, inquit *Aretæus l.1. diuturn. cur.* ſed maximè maturanda. Abſolvitur autem curatio ſuis, quibus nititur INDICATIONIBUS, curatoriâ, præſervatoriâ & vitali.

Curatoria deſumitur â morbis, qui melancholiæ fomitem præbent, eorumque ablationem indicant.

Præſervatoria humores melancholicos, tanquam cauſas, amovendos, & ſymptomatum mitigationem reſpicit.

Vitalis conſiderat vires, quæ ſervandæ ſunt. Quia autem cerebrum tùm ſecundùm primas, tùm ſecundùm ſecundas qualitates læſionem patitur, indicatur & temperamenti conſervatio, & ſpirituum vitalium corroboratio. Cor enim coafficitur, & reliqua viſcera, quibus ſua temperies reſtituenda & conſervanda. *Paracelſus tract. 1. de morb. ament. c. 2.* ad duas cauſas in curatione reſpiciendum monet, ut vapores ex deſtillatione conſumantur & diſſipentur, & quod ex ſublimatione coagulatum eſt, reſolvatur & reducatur.

Hisce autem tribus indicationibus ſatis fieri poterit triplici auxiliorum materiâ, chirurgicâ, pharmaceuticâ & diætæticâ.

CAP. XI
chirurgici fontis auxilia proponit.

EX fonte CHIRURGICO ut primâ fronte occurrit magnum illud auxilium, VENÆSECTIO, ita magni & in hoc affectû æſtimanda venit. In iis, in quibus ſanguis abundare apparet, ſtatim ab initio poteſt adhiberi in cubito, ex mente *Aretæi lib. 6. c. 10.* præſertim, ubi conſue-

ſuetæ ſanguinis excretiones ſunt ſuppreſſæ; In mulieribus, quibus menſes defecerunt, venam in talo ſecare oportet, docente *Alexandrô Trallianô lib. 1. c. 16.* Si autem morbus ſit ab aduſtâ melancholiâ, tunc, docet *Galenus 3. de loc. affect. c. 7.* ſecandam eſſe venam communem dextri brachii.

Quantum mittendum determinatû eſt difficile. Quantitas tamen ab indicantis læſione majori & minori deſumenda eſt. Si enim ſanguis niger fuerit, in convenienti quantitate erit educendus, ſi tenuis & bonus, ſtatim comprimendus, quod *Gal. locô cit.* dignum obſervatû judicat.

Tempus venæſectionis commodiſſimum videtur initium, ſecundùm *AbenSina & Aretæum*, antequam altas radices malum agat.

Verùm recentiores, quia melancholia eſt affectus chronicus, nec admodùm urget, benè præmittunt aliquam præparationem & humorum purgationem. In actu præſervatorio poteſt ex præcepto *Galeni* ſanguis ex hæmorrhoidibus educi vere & autumnô, uti hoc teſtatur *7. aph. 47.*, qui quotannis melancholiâ corripiuntur, præſervet purgatio per alvum, pòſt per hæmorrhoides.

Venæſectioni ſuccedunt CUCURBITULÆ cum ſcarificatione iteratâ & profundâ, ſi vires venæſectionem renuunt. Licèt enim reſpectû V. S. non tantum allevamenti afferant juxta quoſdam, id tamen, quod flatulentum & tenue, abſumunt, non derelictâ etiam portione craſſiore ſanguinis, in vicinis partibus latente.

Non ſcarificatæ & cœcæ, multâ cum flammâ applicatæ & hypochondriis & partibus affectis affixæ, egregiè flatus diſſipant, materiamque evocant.

CAUTERIA rarò quidem in uſum veniunt; non tamen

 men

men ſunt omninò adſpernanda. Modum & uſum cauteriorum explicat *Thomas Fienus de caut. lib.* 2. *cap.* 6. *&* 14. *Severinus* cauteria cum felici ſuccesſû admovit. Sic refert quoque *Gorgonius* quendam, poſt vulnus in capite acceptum uſque ad cranium, liberatum fuiſſe à melancholicis ſymptomatibus, quàmdiù vulnus fuit apertum: eô autem clausô rurſum iis correptum fuiſſe. Ex analogia colligunt, cauteria eodem locô applicata, maximè proficua fore. Alii huic ſententiæ cõtrariantur, cenſentes humorem eſſe fixum & radicatum, ſuâq; naturâ gravem, ut nullô modô per cauteria eradicari poſſit. Quibus tamen fides ex toto non habenda.

Fonticuli à nonnullis in eſſentiali commendantur, vel in ſincipite, vel in occipite, præcipuè autem in ſincipite, ubi ſutura coronalis & ſagittalis in medio capite concurrunt. Ajunt enim, vapores fuliginoſos faciliùs reſolvi, cùm patentiorem habeant exitum, & deſperatis auxilium attuliſſe viſi ſunt, quod probant exemplis. Sic *Saluſtius* refert, mulierem ex alto cadentem fractô craniô à melancholiâ fuiſſe liberatam.

Setaceum inter ſecundam & tertiam vertebram cervicis applicatum, magni usûs æſtimatur. Nota enim eſt perpetuæ veritatis Hippocratica regula, quæ ſupervenientia ſolvunt morbos, ea, ſi præcedant, ab ipſis præſervare.

Hoc auxilii genus ipſa natura nos docuit. Dum enim varices molitur natura in cruribus, delirium minuitur, teſte *Hippocr.* 6. *aph.* 21. Ideò maximam laudem merentur, quod ſuppleant locum obſeſſum, in quibus natura graves & diuturnos curare ſolet morbos, atque laudabiliores ſunt, ſi ſint infra morbum.

Frictiones & ligaturæ ad vaporum diſcuſſionem revul-

revulſionemque diverſis in partibus pro medici ſcopo & intentione utiliter inſtitui poſſunt.

CAP. XII

pharmaceutica proponit præſidia.

PHARMACIA conſiſtit in legitimâ humorum peccantium alteratione & eductione, viſcerumque corroboratione.

LENIENTIA præcedunt, ſi æger illa admittere voluerit, quò primis viis onere ſuô levatis, reliqua facili cum ſuccesſù operari queant.

Parantur ex *caſſia, manna, ſirupo roſar. ſolut. pulpâ tamarind. myrobal. fol. ſenæ, fumar. tartaro,* &c.

℞. *pulpæ tamarind.*
ſenæ Alexandr. aa. ℥ß,
rhabarb. ʒiij,
4. flor. cordial. aa. ʒj.
Coque in ſ. q. aq. fumar. Colaturæ

℞. ℥viij, *adde ſir. roſ. ſolut.* ℥j.
M. D. S.
Blut-reinigender Tranck auff *2.* mahl.

℞. *ſir. de ſcolopend.*
epithymo,
polypod. aa. ℥j,
aq. borrag.
bugloſſæ aa. ℥ij.
M. D. S.
Blut-reinigendes Tráncklein.

PRÆ-

PRÆPARANTIA his ſuccedunt:

℞. *ſeri lactis depurati* ℔j,
cryſtall. ♀ri ♌ ⊖li *irroratorum, & in phialâ vitreâ tritorum* ℥ß,
conſervæ roſar.
violar.
nymph.
portulacæ aa. ℥ij.
Conjungenda ſtent per noctem in digeſtione, manè colentur cum expreſſione.
M. D. S.
Digeſtiv-Tranck auff einmahl ℥iv.

℞. *croci* ♂ *aperitivi,*
cryſtall. ♀ri aa. gr. xv.
M.
F. l. a. pulvis, dividatur in duas partes æquales. D. S.
Digeſtiv Pülverlein.

℞. *eſſentiæ* ♂tis *liquidæ,*
fumar.
cent. min. aa. ʒß.
Miſce exactè. D. S.
Digeſtiv-Eſſentz.

Poſt præparationem humorum EVACUANTIA per ſuperiora & inferiora ſunt propinanda. Quæ per *ſuperiora* purgant, VOMITORIA vocantur, eaqua maximè in uſu ſunt, præprimis mitiora, ad evacuandam melancholiam & pituitoſos humores, qui ſemper ferè in melancholicorum ventriculis reperiuntur, qui, ſi relinquuntur, in melancholiam facilè converti poſſunt.

℞. cro-

℞. *croci metall. abſinth.* gr. iv,
conſervæ roſar. ℈j,
℅ cinnam. gutt. ij.
M. F. l. a. bolus. D. S.

Brech-Bißlein.

℞. *croci metall. ſimplic.* gr. x,
vini Hiſpan. ℥iiij.
Stent per noctem in infuſ. manè colentur.
D. S.

Brech-Wein.

℞. *vitri ♁nii* gr. v,
vini Francici ℥iij.
Stent per noctem. Colaturæ
adde oxyſacchari ſcillit. ℨiß.
D. S.

Brech-Julep.

Clysteres alvum evacuantes & humectantes, humores derivando ad ſubtrahendam materiam morbificam, conveniunt. Si enim alternis diebus injiciantur, vel indies, ſucceſſivè materiam ex partibus vicinis ad inteſtina deducunt. Tutior enim clyſterum uſus, quàm purgantium per os aſſumtorum, propter faſtidium & morbi diuturnitatem.

℞. *rad. althææ,*
polypod. aa. ℥ß,
fol. parietar.
mercurial.
malvæ,
violar. aa. mj,
fl. chamæmeli mß,

ſem. lini ℥ß,
paſſul. major. ℥ij.
Coque in ſ.q. aquæ fontanæ. Colaturæ
℞. ℔j. *Adde & diſſolve in eâ*
elect. lenitivi ℥j,
diacaſſ. ℥ß,
🜖 *viol.* ℥j.
M. F. clyſter.
D. S. Ausführendes Clyſtier.

℞. *rad. polypod.*
gram.
cichor. aa. ℥ß,
fibr. helleb. nigri ʒiij,
rad. bugloſſæ,
fœnic.
filic. aa. ʒij,
herb. malvæ,
pariet.
althææ,
☿*ial.* aa. mj,
prunor. No. xv. *ſem. 4. carmin.* a. ℥j.
Coq. in ſ.q. 🜄. *puræ. Colaturæ* ℞. ℥x.
adde & diſſolve
elect. lenitivi cathol. ℥j,
diaphœn. ℥ß,
hieræ ſimpl. ʒiij,
🜖 *chamameli* ℥ij,
vitell. ovor. No. 1. ✱*ci* ʒß.
Miſceantur.
D. S. erweichendes Clyſtier.

Evacuantia per INFERIORA, propriè ſic dicta purgan-

gantia, nunc ſequuntur, quæ in principio mitiora eſſe debent, in progreſſu fortioribus curatio continuari poteſt; Ubi tamen notandum, quod ſemper corroborantia ſint intermiſcenda, propter facultatem vitalem; Deinde, quod medicamenta, quæ propinantur in formâ liquidâ, optimè poſſint exhiberi.

Ab uſu helleboratorum deſiſtunt, qui cum *Maſſar. lib. 1. præl. c. 21.* pro noxio ac periculoſo medicamento habent, & juxta *Avicenn. l.3. fen* 1. *tr.4. c. 19.* cum timore adhibendum cenſent. Aſt metus hic vanus habebitur ab iis, qui hellebor ata præparata cum prudentiâ adhibent, ut ſuadet cum *Bruelle, Aëtius ſerm. 2. tetrab. c. 10.* Humectantia etiam dictis helleboratis admiſceri, *Oribaſ. l. 8. collect. c. 2. & ſeq.* oſtendit, quò ſiccitas corrigatur. Pilulæ *de lap. lazuli,* quas loco helleboratorum commendat *Aben Sina loc. cit.* magis ſuſpectæ ſunt *Saxoniæ* ob vehementiam.

℞. *extracti helleb. nigri* gr. iv,
Diſſolvantur in ſ. q. eſſentiæ anagallid. & ſir. de pom. laxativi. Adde
ſl. ℥ii *per infer. purg.* gr. iij.
M. D. S. Purgier-Säfftlein.

℞. *extracti melanogogi Quercet.* gr. viij,
ſennæ g. xj.
Diſſolvantur in ſ. q. ▽. anagallid. & hyper. ſir. de pom. laxativi ʒiij.
M. D. S.
Purgierendes Träncklein.

℞. *fibrar. helleb. nigri præparat.* ℥j.
Infunde per triduum in aquæ pluvialis ℥vij.

 Co-

Coque ad conſumtionem ℥iij. *lentô igne*.

Colaturæ adde ſirupi de pom. laxat. ℥iiß.

M. D. S.

Purgier-Tränckłein/ de quâ cochlearia quatuor in juſculo ſumenda.

℞. *maſſæ pil. tartar.*

extracti helleb. nigri aa. ℈ß.

M. F. cum ſir. de cich. cum rhab. pil.

No. xxxj.

D. S. Purgierende Pillen.

℞. *extracti helleb. nigri* gr. iv,

mechoac. gr. vj,

diagrid. ♀*rati* gr. vj,

MP. tartar. gr. ij,

c. ♀*ri ſ. q. f. l. a. pilulæ.*

D. S. ut ſuprà.

℞. *ſir. Donati ab Altomari* ℥iiß,

extracti fol. ſenæ ℈j,

aq. fumar. ʒiß.

M. F. l. a. potio.

D. S. Purgier-Tränckłein.

DIURETICA, tàm vegetabilia, quàm mineralia, ut ſunt *ſpiritus ſalis, urinæ, tartari*, non negligenda, quæ præprimis conveniunt in melancholia à toto & hypochondriacâ.

SUDORIFERA etiam eligenda temperata ex *cornu C. phil. præparato. lap. bezoard.* ♁ *diaph. bezi minerali ſimpl. vel cum ſole & lunâ compoſito*, in convenientibus vehiculis: *Miſtura ſimplex ex* ⊖*li phil. theriacali camphorato &* ♀ *præparata. Doſ. ad* ʒß.

℞. ♁.

℞. ♁. *diaphor.* ℈ß,
☉*lis cent. min.*
card. bened. aa. gr.v,
elæoſacchari citri g. iij.
M. D. S.
Schwitz-Pülverlein.

℞. *tincturæ bezoard.* ℈j,
☉ *viperini vblat.* gr. vj.
M. D. in vino. S.
Bezoardiſche Schwitz-Tinctur.

PARTICULARIA *caput evacuantia* in eſſentiali melancholiâ, per nares, os attendenda, ut ſanguis defecatior ad cerebrum perveniat. *Lac, in quo hellebori macerata radix & elaterium*, attrahatur naribus. Errhinus *ex rad. ireos & euphorbio* paratus pulvis officium ſuum præſtat.

Salivatio artificialis, per inunctionem mercurialem, & excrementitios humores per ſputum evacuandos ex toto corpore, per arterias ſalivales, & ductûs, non erit rejicienda.

ALTERANTIA tùm interna tùm externa itidem neceſſaria ſunt. Interna varia ſunt, habent vim intemperiem alterandi, & corroborandi, obſtructiones tollendi, & peculiari proprietate diſpoſitionem melancholicam reſpiciunt.

CORROBORANTIA cerebrum & cor confortare, ſanguinem mundare, & exhalationes frigidas fuliginoſas reſpicere debent.

℞. *conſervæ borrag.*
bugloſſæ, aa. ℥vj,

roſar. rubr.
flor. tunicæ aa ʒß.
cortic. citri conditorum, ℥j,
rad. cichor. caul. lact. hiſpan. a. ʒvj,
confect. de hyacintho,
alkermes a. ʒj,
ſpec. lætific. Galeni ʒß.
Cum ſir. flor. 4. cordial. q. ſ.
ſub finem addendo tincturæ lunæ non corroſivæ ℈ij.
M. F. electuarium. De hoc capiat æger ad magnitudinem caſtaneæ, ſuperbibat julepum roſaceum vel de endiviâ compoſitum.

℞. trag. ſtomach. Quercet. ʒj,
C. C. phil.
ocul. ♋ præparat.
coral. rubr. præpar. a. g. xv,
cachect. Quercet. c. ⊖ibus ℈ß,
elæoſ. aniſi
fœnic.
citri a. g. viij,
cinnam. g. iv,
ſpec. diambræ g. xv.
M. F. l. a. pulvis D. ad ſcatulam. S. Stärck- und eröfnend Pulver. Doſis 2. Meſſerſpitzen.

℞. tincturæ coralior. cum ſucco citri paratæ ʒj,
confect. alkerm. ʒß,
aquæ cordialis ℥j.
D. in vitro.
S. Hertzſtärckende Miſtur.

℞.

℞. *ſpec. lætificant. Rhaſis* ʒj,
oſſ. de corde C. no. iij,
margar. præpar.
fragm. lap. 5. prec. præpar. aa. ℈j,
confect. alkerm. ʒj,
ſacchari in aq. meliſſæ q. ſ. ſoluti
ad juſtam conſiſtentiam ℥vij.
M. exactè., f. l. a. conf. in morſ. D. S.

Kräfftige Hertz-Morſellen.

In anodynis adhibendis cautè agendum, ab experientia ſiquidem conſtat, deliria melancholicorum poſt uſum crebriorem augeri.

His ſuccedunt Externa, imprimis autem, quæ cor refocillare, corporis calorem fovere, ſiccitatem ſenſim & ſenſim corrigere valent.

Lotiones & embrochæ capitis ex humectantibus & digerentibus, *fol. lactucæ, portulacæ, malvæ, flor. roſar. violar. ſtæchad. Arab. capit. papav.* proſunt. Quercetanus commendat *lixivium cum baccis lauri, & radice hellebori nigri, herbisque cephalicis* factum. Mira præſtat, ſi in eo lintea madefacta capiti obvolvantur, & ſacculus ex herbis iſtis ſuturæ coronali applicetur *Fomentum* ſpeciale deſcriptum videſis apud *Schenck. lib. arcan. p. 52. Balneum* aquæ dulcis convenit, quia principalis intentio eſt, in melancholia, humectatio. Convenit igitur, univerſum corpus humectare, cùm totum fuerit exſiccatum, autore *Quercet. lib. 2. de re med.* quod etiam *Galenô* judice, 4. *de ſanit. tuendâ cap. 4.* ſomnum conciliat, & *1. de uſu part. cap.* 13. Hoc aſſequemur præſentiùs, ſi herbarum temperatè calefacientium & humectantium admiſtione temperetur.

Bruta

Bruta vel viva diſcerpta, vel partes eorum calidè impoſitæ, laudantur à multis, parvi æſtimantur apud quosdam.

Pro ſpecifico habet *Cardan. curat. mirab. 3.* hyacinthum pulveriſatum, quô per octiduum adhibitô ſe multos integrè curâſſe melancholicos gloriatur. Idem de *lap. Chryſol.* affirmat *Saxonia.* Aurum vitæ *Kegleri*, liquor ſaphiri, cor lupi & ſmaragdus de collo ſuſpenſa, ſpecificô modô inſervire dicuntur.

Inter amuleta etiam excellit adamas, quem dicunt metûs vanos expellere à mente, ideoque anachiten vocari, item geſtatio urticæ cum quinquefolio. Hypericon, aliàs perforata, quæ die veneris & horâ jovis collecta inde geſtata & collo appenſa, hunc affectum apprimè juvare & phantaſticos ſpiritûs expellere, prodit *Marcus Antonius Zimara antrô magico-medicô lib. 1. parte primâ, pag. m. 67.*

CAP. XIII

fontis diætetici proponit materias.

DIÆTA artis regulis, quantum fieri poteſt, comprehendatur, ita ut AER ſit clarus, luminoſus, temperatus, magisque ad humidum, quàm frigidum vergat.

CIBUS, quem aſſumere volunt, etiamſi minûs commodus, concedendus, aliàs vires labefactæ concidunt, ſi verò medico ſubjaceat æger, detur cibus εὔχυμος & εὔπεπτος, non flatuoſus, præcipuè in hypochondriacâ, ſed

ſed cum flatus diſcutientibus ſemper miſceatur, modicè humectans, qui nec ſuccos craſſos nec duros gignat.

Potus ſit vinum album & tenue, modicè tamen ſumptum. Deficiente vino, cerevifia ex hordeo & lupulo benè cocta, eaque pura & defecata eſt ſeligenda, quæ non eſt nimis calida, ſed quæ vim habet, blandè movendi alvum, ut Numburgenſis, ubi tamen conſuetudinis propriè talis ratio ſemper eſt habenda.

Somnus, qui maximè neceſſarius, ſit ad ſatietatem, unde rectè ſtatuit *AbenSina*, ſomnum eſſe convenientiorem, humectare enim corpus & vires inſtaurare, quanquam alii vigilias præferre videantur.

Excretiones naturales ut decenter fiant, procurandum, ne τῶν ἄλλων ξύγχυσις καὶ τῶν ἀγγείων ἀκαθαρσίη *omnium aliorum confuſio & vaſorum impuritas* ſubſequatur.

Alvus quotidiè ſuum faciat officium, quæ, ſi ſegnis deprehendatur, glande, clyſtere, aut aliô aliquô laxativô naturæ ad expulſionem ſtimulus addendus venit.

Urina ſi ſubſiſtat, fotibus aliisque ſuprà traditis eſt promovenda.

Venus, à ſeminis retentione factis melancholicis, auxilio eſt, ut & illis, quæ à ſanguine menſtruo retento delirant. *Alexander Benedictus Veronenſis lib.* 1. *cap.* 28. mulierem quandam per totam noctem à quindecim viris venere defatigatam, & hinc largum menſium, qui ad annos aliquot ſubſtiterant, profluvium paſſam, non ſine magno pudore, diluculô menti ſanæ reſtitutam deceſſiſſe, refert.

Animi pathemata, ut timor, terror, & mœſtitia, mellitis verborum blandimentis demulcenda & eorum impetus componendus. Inſtituantur converſationes amicorum, colloquia jucunda, ut & muſica, tùm vocalis tùm inſtrumentalis, cujus efficacia magna eſt in ſedandis animi affectibus; concentus apti animum exhilarant, triſtitiæ nebulas pellunt, ſpiritus refocillant.

Et tantum de flagello hocce medicorum in præſentiarum dixiſſe ſufficiat, cùm non pro materiæ dignitate; ſed pro ingenii modulo hunc affectum hâc vice levi tantùm penicillô adumbraverim. Interim DEO ter optimo, terque maximo pro conceſsâ gratiâ, quâ conatibus noſtris favere & adeſſe voluit, ſit laus, honor & gloria in ſeculorum ſecula!

Quæ

Quæ valdè triſtis choleræ
ſubſtantia nigræ
& quibus auxiliis hæcce
levanda ſiet,
Mi Fuchsi egregio demon-
ſtras hocce labore,
de cathedrâ & loqueris
non ſine laude Tuâ.
Gratulor inde Tibi de niſu,
Suavis Amice,
corde precans, largè com-
moda quæq; trahat.

*Itâ de novis honoribus animitùs
Nobiliß. Dn. Doctorando gra-
tulatur*

Præses.

Glo.

Gloria calcar habet; nam gloria ſola labores
Herculeos frangit. Gloria calcar habet.
Gloria nunc celebres compenſat ſuaviter auſus,
Et curas æquat, FAUTOR AMANDE, tuas.
Adplaudo cœptis Feliciter! iô triumfe!
Pergito; nam plures gloria tradit opes.

Pauculis hisce Nobilisſimo atque Clarisſimo Dn. Doctorando, Contubernali, Fautori, & Amico ſuo exoptatisſimo de ſupremis in Medicinâ honoribus ex animo gratulatur

Ledeb. Reêrshemius,
Eſenâ Or. Friſius.

EN tibi! nunc virtus Divæ collactea laudis
Ridet, & Attalicis Te beat alma bonis.
Laudis in æternum ſublimis adorea ſudum
Vela tua auguſtat. Annuit ecce polus!
Annuit ecce polus! Medicinæ nomina ſumma
Jam tibi fert virtus. Annuit ecce polus!
Ipſa tuam niveis vitam circumſonet alis
Laus pietasque; novus ſtet Tibi ſemper honos.

Ita laudatisſima ſtudia Nobiliſs. & Clariſs. Dn. Doctorandi, Fautoris & Amici ſui haud vulgariter æſtumandi, excipere, eaque inclitæ patriæ & univerſæ Gentilitati indulgentiſſimè gratulari voluit

M. Heinr. von der Lith/
Verd.